

NOORD-BRABANDER.

Zaterdag 7 December.

DEERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS

FRANKRIJK.

P A R I J S den 5den December.

De tijding van den Oorlog, welke in Algiers is uitgebarsten, houdt geheel Parijs bezig en zal weldra geheel Frankrijk bezig houden. *Abdel Kader* heeft het traktaat van Kâfna verbroken. De Arabieren hebben reeds de vijandelijkheden begonnen en onze troepen vreeselijke verliezen doen ondervinden, en die oorlog barst onverwachts uit, zonder dat het ministerie, noch de koninklijke Prins, die echter gezonden was, om de gesteldheid van Afrika te leeren kennen, noch de maarschalk *Valée*, gouverneur der kolonie, de mogelijkheid daarvan alleen hebben kunnen vermoeden.

De *Monsieur* mededeelende, dat de oorlog in Afrika uitgebarsten was, voegt er bij dat het gouvernement alle maatregelen genomen heeft, welke de waardigheid van Frankrijk vordert. Reeds zijn bevelen gegeven, om aanzienlijke versterkingen in manschappen, paarden en materieel naar het leger van Afrika te zenden, en vijftienduizend man zullen onmiddellijk onder de wapenen worden geroepen.

Al de vlootkapiteins in de havens hebben reeds kompagnien keur-troepen ingescheept. De nationale garde doet de werkelijke dienst in Algiers. Deze kolonie heeft aan Frankrijk veel gekost; het heeft groote offeringen gedaan en zal deselve nog doen. Van alle kanten wordt aan het gouvernement het aanbod gedaan om in dienst te treden. De zonen des Konings, de hertog van Orléans, de hertog van Nemours en de prins de Joinville verlangen om tegen *Abdel Kader* op te trekken.

Een godsdienstig fanatisme der Arabieren, hetwelk *Abdel Kader* ten voordeele zijner persoonlijke eerzucht, ondersteunt, schijnt de oorzaak van dezen oorlog te zijn; ten minste, men verneemt uit Algiers, dat de Mauren de schending der ijzeren poort, een heilige en onoverwinnelijke plaats, aan de Franschen niet vergaen.

Men zeide heden, dat de maarschalk *Soult* zelfs zijne diensten had aangeboden, om het opperkommandement over de troepen op zich te nemen; doch deze maarschalk is in Frankrijk noodzakelijk ten deurenschichte. *Céron* van den Maarschalk *Valée* zal voldoende zijn om den hoogmoedigen Maur ten onder te brengen.

Volgens den *Messenger* is gisteren in den raad van ministers besloten, dat men al de versterkingen die den Maarschalk *Valée* noodig zou hebben, ter zijner beschikking zou stellen, ten einde eene schitterende wraak te nemen over de verliezen, welke de Arabieren bij verrassing onze troepen hebben doen gevoelen.

Het 68ste Regiment van linie en het 5de ligte infanterie hebben bevel bekomen om zich naar Toulon te begeven, alwaar zij voor Algiers zullen worden ingescheept.

Volgens het rapport van den Maarschalk *Valée* van den 19den November waren uit Marocco honderd ladingen kruid, Engelsche geweren, zwavel en Engelsch staal voor *Abdel Kader* aangekomen, die den zedigen titel van *Kalifa de Muleij-Abderrhaman* aanneemt, waaruit blijkt, dat de Keizer van Marocco, met welken wij in vrede zijn, ons den oorlog aandoet.

Naar men verzekert, zegt de *Messenger*, zal eene ambassade naar den Keizer van Marocco gezonden worden, om hem aan te kondigen de eene of andere partij te kiezen, dat is, om geheel met *Abdel Kader* af te breken, en voor het vervolg alle vervoer van wapenen en krijgsmiddelen over het Marokeinsch grondgebied voor rekening van den *Emir* te beletten, of de goede betrekkingen met Frankrijk als verbroken te beschouwen en zich tot de gebeurtenissen, die het gevolg van den oorlog zouden kunnen zijn, voor te bereiden; daar Frankrijk vooraan alle middellijke of onmiddellijke ondersteuning van de zijde des Keizers aan *Abdel Kader* verleend, als eene oorlogsverklaring zal beschouwen.

— *Mgr. Hughes*, Coadjutor van New-York, is in Frankrijk aangekomen. Deze prelaat is een der meest onderscheidendste Bisschoppen der vereenigde staten. De hoogwaarde heer *Joannes Hughes* is in Ierland geboren, doch vertrok, nog jong zijnde naar Amerika en deed zijne studien te Emmitsburg. Te Philadelphia werd hij gewijd. Zijne eerste zending was te Chambersbury, in het binnen-

land van Pensylvanie, doch de kundigheden van den jeugdigen priester, drupen hem om eene meer belangrijke post te bekleeden. De kerk van *St. Jan* te Philadelphia werd voor hem bestemd, welke welhaast klein werd. Het ontwerp om eene andere te bouwen en hetselvan uitvoer te leggen, was voor *Mgr. Hughes* het werk van een jaar; thans is die kerk, welke 2,500 personen kon bevatten, reeds bijna te klein en vooral als dezer prelaat predikt, wanneer de menigte overgroot is. Met zeer veel gelbertheid en kunde heeft hij twee controversen met den noordampten Protestantschen leeraren, den heer *Drackenridge*, volgehouden, welke de bekeering van vele aanzienlijk Protestanten hebben ten gevolge gehad. Eene andere dienst, welke *Mgr. Hughes* aan de godsdienst bewezen heeft, is, dat hij te Philadelphia het noodlottig stelsel der *Prutéeen*, heeft vernietigd. Bovendien is men aan hem te Philadelphia een etablissement voor Weeskinderen, hetwelk thans 60 kinderen telt, veranschaffd.

Den 1sten Augustus 1837 werd de hoogwaarde heer *Hughes* tot Bisschop in *partibus* van Basilopolis en Coadjutor van New-York benoemd. Aldaar hield hij zich onledig met het oprigten van een kollegie en seminarie, en dienft reeds eene geschikte plaats in de nabijheid van New-York gekocht. De onderdom en ziekelijke gesteldheid van *Mgr. Dubois*, Bisschop van New-York, niet meer toelatinge om den last van zijn bisdom te dragen, wordt dit Diocces door *Mgr. Hughes* geadmistreerd. Den 14den October jl. heeft hij een herderlijken brief doen afkondigen, waarin hij zijne ope-danigheid als Administrateur bekeerd maakt en de noodzakelijkheid van een kollegie en seminarie doet gevoelen; waartoe de geloovigen uitgenoodigd worden, om deze onderneming te ondersteunen.

Twee dagen nederhand heeft zich *Mgr. de Bisschop* voor Europa ingescheept. Men geloof, dat zijn kollegie den der beveegreden zijner tijd is. De *prelaat* heeft ook het voornemen om naar Rome te vertrekken.

BELGIE.

BRUSSEL den 5den December.

Den 1sten November heeft de Graaf *Willelmus de Wige-mont*, beilengewoon gezant en minister plenipotentiaars van Z. M. den Koning der Belgen de eer gehad in een plechtig gehoor zijne geloofsbriefven aan den H. Vader te overhandigen.

— Uit St. Petersburg wordt van den 19den November gemeld.

De aankoop van het etablissement van den heer *Cockerill* te Seraing, heeft de grootste vreugde onder de meerderheid der industrielen veroorzaakt. Deze bewerking strekt tot eer van den Graaf *de Crannin*, onze Minister van finantien, die met onvermoeiden ijver tot de ontwikkeling onzer nijverheid medewerkte. Deze aankoop zal het belangrijk gevolg hebben om Engeland in deszelfs nijverheid te verzwakken, doordien Busland niet meer zal verplicht worden deszelfs machines uit Birmingham, Manchester en andere steden van Engeland te doen komen. Men zegt ook dat de hoofd hinderpaal tot het leggen van eenen ijzeren spoorweg van hier tot Moskou door het verkrijgen van dit etablissement, zal uit den weg geruimd zijn.

— Men houdt voor stellig, dat de reis van *Mgr. de Baron van Wijckerslooth*, Bisschop van Curium, in verband staat met het weder oprigten van het oude bisdom van Ruremonde. Zijne Grootheid zal van zijnen Secretaris en Kappellaan vergezeld zijn en den 15den dezer vertrekken.

NEDERLANDEN.

'S HERTOGENBOSCH den 6 December.

Bij onderscheidene besluiten van Zijne Majesteit zijn benoemd: Tot districts-commissaris in het eerste district der provincie Noord-Brabant, *H. de Quay*;

Tot districts-commissaris in het tweede district van evengeimelde Provincie, *J. T. Vermeulen*.

Tot districts-commissaris in het vierde district der gezegde Provincie mr. *N. F. de Grex*;

Tot hoogdijkheemraden van den Alhasserwaard, voor het jaar 1840, *Nikolaas Frederik van Steenberg*, en voor het jaar 1841, *Eenza Vonck*.

Mijn Heer de Redacteur van den
Noord-Brabander.

Dat ik met genoegen zie dat U. Ed. een bijzonder stukje uit deze gemeente over de edelmoedige zelfopoffering van onzen edelen Heer almezingachtigwaardigen heer Controleur, wel een plaatsje in No. van Zaterdag den 30 November jl. van uw veel geacht dagblad hebt willen innipen, zoo neem ik ook de vrijheid voor onderstaande regelen dezelve gunst te verzoeken, ten einde ook eenige bijzondere en edele karaktertrekken van Z. Ed. zoo ter navolging als ter voorplanting van verlichting aan het geëerd publiek mede te deelen.

Ik weet zeer wel dat stille, bedaarde, eenvoudige, deugdzaam en oprechte lieden, tot welke ongetwijfeld Z. Ed. behoort, hun loon elders dan in de toftuiningen en den roem der menschen zoeken, en elke door hen verrigte daad, hoe verheven ook, aan het oog der stervelingen trachten te onttrekken, maar ik kan het niet helpen, ik zie de kaars niet gaarne onder den kandelaar geplaatst, om welke reden ik ook alleen de pen heb opgenomen en de hoop durf voeden, dat Z. Ed. niet minder gunstig op deze mijne letteren, als op die des vorigen schrijvers zal gelieven neder te zien.

Met waarheid en regt heeft de schrijver van bovengenoemd stukje de edelmoedige zelfopoffering van onzen Wel Edelen Heer Controleur afgescheit, echter had ik wel gewenscht hier te zien ingelascht, dat velen, ja zeer velen van de door Z. Ed. gesommeerde personen, tot de fatsoenlijkste, ja tot de Notabelen uit de gemeente behooren, die vroeger nooit anders dan in eens, twee, of driemaal hunne belastingen van een geheel jaar afbetaalden, en dus nooit gewoon geweest zijn, om 's maandelijks hunne verschenen termijnen aan te zuiveren, zoo als Z. Ed. nu wilde hebben, terwijl wederom anderen slechts eenige Cents achterstallig waren, en toch eenesommatie hebben thuis gekregen. Welke kosten bijna zoo hoog waren als de verschuldigde gelden. Ik heb gemeend dit een en ander in het voorbijgaan te moeten aanstippen, ten einde van onze landgenooten allen niet voor onwilligers te worden beschouwd. Welligt heeft de schrijver, om dat Z. Ed. zelf aan het hoofd van de lijst geplaatst was, zulks voor overbodig beschouwd, dewijl ook niemand oredet genoeg zijn zal om zoo iets van zulk een man te denken, en hierin heeft de schrijver ook gelijk.

Met welke dienstvaardigheid Z. Ed. zich met het opraken van de lijst belaste om den Wel. Ed. Heer Ontvanger die moeite te besparen, is alreeds in boven meergemeld stukje gebleken, maar ook niet minder dienstvaardig is Z. Ed. jegens alle zijne ondergeschikten, jegens iedereen, en alreeds jegens ieder inwooner dezer gemeente.

O! Wat hebben wij, die zijne zoo zeer geliefde, en zoo vaak getroetelde medeburgers zijn, aan Z. Ed. dienstvaardigheid al niet te danken, hoe menigwerf ongevraagd zelfs heeft Z. Ed. ons de heilzaamste raadgevingen verschaft, en velen onzer voor gevaarvolle aanslagen behoed.

Smidsbazen, die bijgeval eene oude kagchel herstellen, getuigt! Was het Z. Ed. niet, die u den wijzen raad verschaft, om een Patent als kagchelmaker te nemen, ten einde uzelfen aan geene Calanges bloot te stellen.

Almanakverkooper spreek! door wiens wijze raadgevingen was het anders, dat gij u een patent als boek en papierverkooper aanschafte, ten einde gerust en onbelemmerd een velletje Postpapier, en die prullen van *Hermanus Petersen* te kunnen verkoopen?

Boterkoopers die mogelijk bijgeval een tonnetje boter naar Amsterdam of elders zenden, wie anders gaf u den raad om u patent als Boterhandelaars op Amsterdam aan te geven, ten einde u niet aan hatelijke gevolgen bloot te stellen?

En, wie Herbergier, leerde u den pligt om altijd een stoel in reserve te houden, ten einde niet te vreezen te hebben, dat uw Patent in gene. hogere klasse werde overgebracht?

En ontmoet Z. Ed. bijgeval een tegenstrever, die hij volgens zijnen wijzen wensch het een of ander van bovengenoemde niet kan aanprijzen, om dat hij vermeent hier toe niet verplicht te zijn, dan nog blijft Z. Ed. edelmoedig genoeg, en tracht hem door de bedreiging om Personele belastingen en andere artikelen van Patent te zullen verhoogen, hem tot het nemen van hetzelfde te noodzaken.

Dit een en ander zal genoeg zijn om u, Mijn Heer de Noord-Brabander, te overtuigen, hoeveel wij aan de dienstvaardigheid van Z. Ed. verschuldigd zijn. Welligt zal U. Ed. hieruit opmaken, gelijk ook wel het geval kan zijn, dat Oirschots ingezetenenen 's jaarlijks vele honderden of duizenden aan patenten en Personele belastingen meer moeten opbrengen, als onder een van Z. Ed. Achtlingwaardige voorzaten, maar hiervoor heeft ook een ieder, die de wijze

raadgevingen van Z. Ed. involgt de verzekering, dat hij voor alle aanslagen en calanges gewaarborgd is.

Ik zou hier nog kunnen bijvoegen een gesprek in eene Herberg tusschen Heeren Controlours, Schatzen en eenige Notabelen uit de gemeente over de belastingen op dienstlieden deuren vengers en ook laag of Noemen geene dienstlieden zijn. Hoeh maar ik hoop hier omtrent nog eenige nadere inlichtingen te zullen bekommen, zal ik zulks voor eene volgende reis uitstellen, bij welke gelegenheid ik ook over den Herbergier en over Boterkoopers nog eenig nader licht zal trachten te verspreiden.

Een Vriend van Orde en Regt.

CATHOLIJKE BISSCHOPPEN IN DE ENGELSCHEN KOLONIEN.

Er zijn thans in de Engelsche kolonien drie en twintig Bisschoppen, of Oversten der Missien en deze zijn:

In Neder-Canada. Mgr. *Joseph Signay*, Bisschop van Quebec en Mgr. *P. Tungeon*, Bisschop van Sidney, zijn Coadjutor, Mgr. *J. J. Lartigue*, Bisschop van Montréal en *Antonius Tabeau*, zijn Coadjutor.

In Opper-Canada. Mgr. *Alexander Mac-Donald*, Bisschop van Kingston en Mgr. *Henri Gaulin*, zijn Coadjutor.

Op de Roode Rivier. Mgr. *J. N. Provencher*, Bisschop van Juliopolis en Vikaris Apostoliek.

In Nieuw Brunswyck. Mgr. *Eneas Mac Eabern*, Bisschop van Charlotte-Town, Vikaris Apostoliek voor het nieuwe Brunswyck en het eiland St. Jan.

Te Terra Nova. Mgr. *Michael Fleming*, Bisschop van Carpatio en Vikaris Apostoliek voor het geheele eiland.

In Nieuw Schotland. Mgr. *Willem Trazer*, Bisschop van Tane, Vikaris Apostoliek.

Te Trinidad. Mgr. *Daniel Mac-Donell*, Bisschop van Olympus en Vikaris Apostoliek voor de Engelsche Antilles en Mgr. *R. P. Smits*, Bisschop van Agna, zijn Coadjutor.

In het Engelsch Guyana. Mgr. *Willem Claney*, Bisschop van Orenze en Vikaris Apostoliek.

Te Malta. Mgr. *Franciskus Xaverius Caruana*, Aartsbisschop van Rhodes, welker titel met den Stoel van Malta vereenigd is.

Te Zante. Mgr. *Ignatius Lestaria*, Bisschop van Zante en Cephalonie en Mgr. *Joannes Hijnes*, een Dominikaan, Bisschop van Leros, zijn Coadjutor.

Te Gibraltar. Mgr. *Henri Hughes*, laatstelijk provinciaal in Ierland, die onlangs te Rome gewijd is.

Kaap de Goede Hoop. Mgr. *Griffith*, een Dominikaan, Bisschop van Paléopolis, Vikaris Apostoliek.

Eiland Mauritius. Mgr. *William Morris*, Bisschop van Taoijen, Vikaris Apostoliek.

In Australie. Mgr. *Joannes Bede Polding*, Bisschop van Hiero-Cesarée, Vikaris Apostoliek.

Te Madras. Mgr. *David O'Connor*, Bisschop van . . . Vikaris Apostoliek, geïnstalleerd den 2den September jl. en Mgr. *P. J. Carew*, Bisschop van Philadelphia, zijn Coadjutor.

Twee andere oversten der Missien hebben geen bisschoppelijk karakter en zijn eenvoudige apostolieke prefecten; deze zijn de hoogwaarde heeren *Robert Saint Leger*, te Calcutta, en *Benedictus Fernandes*, te Jamaika. De eerste bekleedt die plaats niet meer en is in Europa aangekomen.

Het Engelsch parlement heeft in 1838 eene somme van 368,089 franken voor het onderhoud dezer onderscheidene missien toegestaan. Deze somme staat in verre na niet gelijk met de behoeften en men koestert de hoop, dat dezelve achtervolgelijk zullen vermeerderd worden.

Het Engelsch parlement heeft te gelijker tijd voor de andere kerkgenootschappen in de kolonien gelden toegestaan; te weten: voor de Anglikaansche Kerk 3361,250 fr., voor de Presbyteriaansche Schotsche Kerk 231,675 fr. voor de Lutherschen 172,156 fr., voor een Westeijche leeraar op de Kaap de Goede Hoop 1,875 fr., voor de Westeijche Kerken te Jamaica 12,500 fr.; voor de Kerk der Baptisten of doopers op hetzelfde eiland 15,000 fr., eindelijk voor eene Synagoge op dat eiland 25,000 fr.

VRIJHEID VAN ONDERWIJS.

(Vijfde Artikel).

Wal men de ondervinding raadplegen en hieruit de bittere vruchten leeren kennen, die ons hedendaagsch ongodsdienstig onderwijs voortbrengt, dan behoeft men onze jongelingen zelfs niet in die jaren te beschouwen, waarmede de hartstogten meer hevig zijn, en zij dus onfeilbaar moeten medegesleept worden, zoo zij die niet hebben leeren bestrijden door wapenen, die de Godsdienst alleen leveren kan; zie slechts onze kinderen van acht tot elf of twaalf jaren. Dan reeds zijn velen of door vrijdenkende schoolonderwijzers of door Anti-Catholijke schoolboekjes gedachten ingeprent, die hen van

jongs af die volstrekte, die algeheele overtuiging van de zekerheid der Catholijke geloofspunten, of van de goddelijke onschendbaarheid der kerk doen missen; de indruk, die het voordragen dier waarheden in hun Catechetisch onderwijs, dat hun van Herders of Ouders gegeven wordt zou kunnen maken en zeker ook maken zou, wordt van dat af reeds aanmerkelijk verzwakt; gewoonlijk wachten zij zich wel, die kwade denkbeelden en verkeerde indrukken door woorden te openbaren, maar verraden ze genoeg in hun gedrag, van waar toch die kleinachting voor alles wat de Godsdienst aangaat? van waar dat miskennen van alle gezag in Ouders, en geestelijke en burgerlijke overheid? van waar dat gebrek aan eerbied en onderwerping? die halstarrige hoofdigheid, die dwarsche eigenzin, dat involgen van kwaadaardige driftigheden, die onbeschaamde tegenkanting bij alle vermaningen, zóó verre dat Ouders en Oversten door kinderen van 9 of 10 jaren worden bespot, uitgelachen, soms uitgeroofd? Van waar dat een zoo groot aantal kinderen (zoo zij door geene vrees van harde bestraffingen worden terug gehouden) geen regel voor hun gedrag schijnen te kennen, dan hunne kwade heigingen; en zich aan zondige woorden en werken overgeven, die men niet dan bij bedorvene jongelingen van meer gevorderden leeftijd zou denken aan te treffen? — vergist u niet, Catholijke Ouders! welke oorzaak gij ook hiervoor zoeken moogt en welke bijoorzaken er ook werkelijk bestaan mogen; het hedendaagsch godsdienst-loos onderwijs heeft tot dit alles den noodlottigen weg geopend: wás het onderwijs zóó als het zijn moet, dan zou noch het algemeen bederf, dat deze laatste jaren hebben aangebragt, noch de kwade voorbeelden, die zij genoodzaakt zijn onder het oog te hebben, dien rampzaligen invloed op uwe kinderen hebben uitgedefend; zij zouden dan in plaats van verleid te worden, hunne waarde en hunne plicht als Catholijk en Christen waarden, afschuw gevoelen voor de misdaden zelve, en medelijden voor hen, die ze bedrijven. Het is het *lager onderwijs*, dat uwen kinderen die bedorvenheid heeft berokkend; zij zijn voor hetzelfde of regstreeks bedorven, zoo hun in Godsdienst zaken vrijzinnige en dus Anti-Catholijke gedachten zijn ingedrukt, of zij zijn door hunne hartstogten en verleiding van het pad der deugd afgevoerd — en ook hiervan heeft het lager godsdienstloos onderwijs de schuld, omdat het de krachten mist die het hebben moet om het hart uwer kinderen te vormen, hunnen wil naar de voorschriften der deugd te buigen en hun gedrag te regelen. —

Men begrijpe dit wel. Om te beweren, dat het lager onderwijs de oorzaak des bederfs bij een kind is, is het niet nodig, dat door hetzelfde regstreeks valsehe of slechte principes worden ingescherpt, neen; genoeg is het hiertoe dat geene ware en goede grondbeginselen worden ingedrukt, want, bij gemis van deze wordt een kind aan de verleiding van anderen en aan de ingeborene neiging tot het kwade prijs gegeven, en zóó, bij een onderwijs dat van godsdienst krachten verstoken is, ten verderwe gevoerd, waarvan het wederhouden zou zijn geworden door een onderwijs dat op Godsdienst gegrond en door de Godsdienst beziel en geheiligd is; alleen de invloed der Godsdienst toch is bekwaam om de opwellende kwade neigingen des harten te onderdrukken en den mensch zijn leven volgens de voorschriften der deugd te doen inrigten; een onderwijs dus, dat zonder godsdienst is, zoo als ons hedendaagsch onderwijs, op het best genomen, voor Catholijke kinderen zijn kan, mist de kracht tot vorming der jeugd, laat hen aan het beheer hunner kwade hartstogten over, en is zóó door godsdiensteloos te zijn ook krachteloos en bedervend.

Noodig zal het wel niet zijn, met vele woorden aan te toonen, dat de opvoeding des menschen, zal zij goed zijn, zedelijk en dus godsdienstig wezen moet; dit is zóó in den aard der zaak zelve gelegen, dat Seneca, een heidensch wijsgeer, aanmerkte, dat een kind, zoo het aan zijne eigene neigingen wordt overgelaten en zijne kwade hartstogten niet door godsdienstige denkbeelden leert bedwingen, onmogelijk deugzaam zijn kan, doordien de ingeborene overhelling tot het kwade voldoende is, ook zonder kwade voorbeelden, zonder hulp tot het slechte, om het in ondeugd en tot verderf te doen opgroeijen. Deze zaden van ondeugd, die in den mensch liggen, zijn van eene vruchtbaarheid, die zelfs Baille heeft doen beweerden, dat, zoo de kunst der opvoeding niet te hulpe kwam, er niets zou te vinden wezen, dat de ziel des menschen in bedorvenheid overtreft. Dat een kind altijd uit zichzelf tot het kwade overhelf, en geneigdheden tot het verkeerde verraadt, doet de ontdekkende vinding, bij elk die er acht op slaat zien, hiervan daan, dat alle opvoeding niet *medehelpend*, maar *terughoudend* zijn moet (niet *Secundante* maar *répressive*, zoo als de geleerde *Feller* het noemt); geeft dus eene opvoeding geene bevoegde middelen tegen deze ingeborene overhellingen tot het kwade, dan is zij niet wat zij zijn moet, — zij is dan krachteloos en hierdoor slecht en oorzaak des verderfs. — Nu, hierom moet men ons schoolonderwijs verderfelijker maken, al kweekte het, bij de kinderen geene kwade, ketterische of vrijzinnige gedachten in godsdienstzaken aan; want in gemengde scholen kan het nooit *positief Catholijk* en *wesenlijk godsdienstig* zijn, wat het nogtans zijn moet, om de kinderen tot echt Catholijke, tot waarlijk Christelijke leden der kerk, en tot brave, iustige, werkzame burgers van den staat op te kweeken.

Wie genoegzame kennis van het menschelijke hart bezit en te zamen weet welken invloed de godsdienst op den mensch uitoefenen kan, zal geroedelijk toestemmen, dat de jeugd aan het ongelooften verderf ten proibi gegeven wordt, zoo men de godsdienst buiten *geheel de opvoeding* sluiten wil, meer vordert zelfs J. J. ROUSSAU niet om zeker te wezen dat de kinderen, na jongelingen en mannen te zijn geworden, zijn versoeid sijsteem zullen aankleven; doch sommigen zullen mogelijk ons opwerpen, dat wij de *geheele opvoeding* met het *eenvoudig lager schoolonderwijs* zoeken te verwarren. Maar men zie de zaak wel in, en overtuige zich dat

ook op het lager onderwijs alles van toepassing is, wat van geheel de opvoeding is gezegd.

Dat het schoolonderwijs voor alle kinderen een groot gedeelte der opvoeding uitmaakt, is toch voor elk een, buiten kijf; — moet nu de godsdienst de kracht en ziel en leven van de geheele opvoeding zijn, hoe zal men zich dan overtuigen kunnen, dat dezelve aan een der grootste deelen vreemd wezen mag? — Wat meer is; zoo men de zaak wat dieper nog inziel, wordt het klaar, dat voor het grootste getal der kinderen, de invloed der godsdienst werkelijk buiten *geheel de opvoeding* gesloten wordt, zoo het *lager onderwijs* dien niet uitoefent.

Geens de verschillende standen en hoedanigheden der Ouders na, en zie hoe weinige er zijn, die men geschikt kan oordeelen om dat hoofdgebrek van het onderwijs in verdere deelen der opvoeding aan te vullen.

Alleen die Ouders, welke zelve godsdienstig gevoel genoeg, godsdienstkennis genoeg, tijd genoeg en daarbij Christelijke waakzaamheid, liefde en behendige welwillendheid genoeg bezitten om de harten van hunne kinderen te boeijen, en eenen invloed op hen uit te oefenen, welke dien des schoolonderwijzers overtreft — alleen dusdanige Ouders kunnen nog in staat zijn hunne kinderen godsdienstig te doen wezen, zonder dat zij het door het schoolonderwijs worden gemaakt. En hoe gering is hun getal? — Hoe vele Ouders worden door hunne beroepsbezigheden zoodanig onledig gehouden, dat zij nauwelijks des avonds eenige oogenblikken en op de Zondagen eenige uren kunnen afzonderen? — Hoe velen, bij wie het godsdienstig gevoel waarlijk niet zóó dicht aan het harte ligt, dat zij dezen kunnen duren pligt bij tijds genoeg inzien? — Hoe velen die de gróóte kunst niet bezitten van de harten hunner kinderen zoodanig te winnen, dat hunne woorden boyen die van elk ander doordringen en eene volstrekte overtuiging te weeg brengen, naar welke de kinderen hunne gedachten en handelingen afmeten? — Wat meer nog te betreuren is, en de volstrekte noodzakelijkheid van een godsdienstig lager onderwijs ook meer nog doel uitkomen, is, dat vele kinderen in hun onderwijs behoedmiddelen zouden moeten vinden tegen de onbedachte redeneringen en ongelukkige voorbeelden hunner eigene Ouders: want, men ontkenne het niet, vele kinderen zullen hunne Ouders in deugdzaamheid, in regtsinnigheid, in echt Catholijke denkwijze en ware Christen deugden moeten overtreffen, zoo staat en kerk waardige ledematen in hen bezitten zal. —

De kinderen nu, die Ouders hebben van eene dezer laatst opgesomde soorten, en dit getal zal toch zonder tegenspraak wel het grootste zijn, zullen verstoken blijven bij *geheel hunne opvoeding* van genoegzamen godsdienstigen invloed, om hunne zeden te vormen, zoo zij die *bij hun lager schoolonderwijs* niet aantreffen. Waar toch zouden zij dien vinden? — Bij hunne Ouders? Neen, deze zijn er niet toe in staat. Bij de Bedienaren der Godsdienst? Ook niet, deze met den beslen wil ook beziel, krijgen de kinderen te laat en te zelden in het bereik om een genoegzaam overwigt te kunnen daarstellen tegen de indrukken van een geheel wereldsch, godsdienstloos, soms anti-Catholijk schoolonderwijs, dat zij onafgebroken ontfangen, en al deszelfs nadeelige invloed versterkt vindt door dagelijkse kwade voorbeelden van makkers en aanhoudende verlokkingen der hartstogten. — wel kan en wordt ook door de Bedienaren der Godsdienst den voortgang des kwaads al merklijk gehalt, maar door hunne onderrigtingen kan niet worden bewerkt, dat *Godsdienst* de eerste en alles voorafgaande grond zij, waarop de verdere ontwikkeling huns verstands ruste, en de eerste drijfveer, die hen in de regeling hunner woorden en daden kanne besturen: want, behalve dat bij vele kinderen, zoo als te voren aangemerkt is, van hunne eerste jeugd soms, in godsdienst zaken vrijzinnige of kleinachtig voedende denkbeelden zijn ingeprent, die reeds dan hunne overtuiging eene zekere soort van achterhoudendheid — zoo niet van vooroordeel — tegen de onderrigting hunner Priesters doet ondervinden; zijn ook nog de ontlukende kiemen van bedorvene hartstogten, omdat ze van de prilste jeugd niet krachtig zijn verdrukt reeds zoo verre gevorderd, dat ze hebberlijkheden en gewoontens geworden zijn, die de heilige zaden der godsvrucht, welke dan worden ingeworpen, voor een groot gedeelte doen verloren gaan en verstikken.

Neen; niemand dan hij, die van jongs af, die aanhoudend de kinderen onder het oog en in zijn magt heeft, en daarbij den grootsten, zoo niet den eenigen invloed op hunne jeugdige harten bezit, kan in staat zijn de godsdienst, die vruchtbare moeder van het tijdelijk en eeuwig geluk des menschen, als eersten grondslag in te drukken; dezen boven alles te doen waarden en als zekere leidvrouw in alle handelingen des levens te doen aanzien en be-minnen; dit alles kan de onderwijzer, dit alles moet hij ook, zoo hij goed zijn zal, en aan de billijke verwachting van Catholijke Ouders zal o doen. —

Eene magtspreuk, waardoor sommigen, die de zaak in ernst niet willen beschonwen, of die door kwade inzichten geleid, alles wat Godsdienst aangaat, uit de onderwijzers scholen willen weg redeneren, verdient nog hier onze bijzondere aanmerking. Als op afdoenden toon hoort men hen zeggen; dat *elk maar bij zijn vak blijven moet en het absurd zijn zou de schoolonderwijzers in Catechizeermeeesters te herscheppen*: — en waarlijk door deze nietige magtspreuk laten zich sommigen verschalken. Ten dezer gunste ook hierover eenige woorden.

Is het niet te betwijfelen dat eene opvoeding, zal ze goed zijn, ook godsdienstig wezen moet; — maakt het lager onderwijs een zeer aanmerkelijk deel der opvoeding uit, zelfs zoo verre, dat daarin voor vele kinderen de geheele zedelijke opvoeding bestaat, of dringt althans deszelfs invloed tot alle deelen der opvoeding door, — hoe zal men dan den werkring eens schoolonderwijzers kunnen afva-

kenen zonder ook het godsdienstige onderrigt in dezelve palen in te sluiten. — Een onderwijzer, die den kinderen niet alleen lezen, schrijven, rekenen, aardrijkskunde enz. leert; maar bij de eerste ontwikkeling hunns verstands hetzelfde ook levens met de kennis van de eerste en noodzakelijkste punten der godsdienst voorziet, treedt in het geheel niet buiten zijn vak; het is integendeel een onontbeerlijk vereischte om het hoogstgewichtige doel zijner roeping te vervullen, het Christelijke vormen, namelijk van de herten en zeden der kinderen; hoe toch zal hij hen bedacht maken om volgens de groote waarheden der godsdienst en uit meer dan tijdelijke en aardse inzichten hunne neigingen en gedachten te leiden, hunne woorden en handelingen te regelen, zoo hij hen deze waarheden en deze bovenaardsche inzichten niet doet kennen, hun dezelve waar gelang van verstands ontwikkeling niet verder doet inzien en begrijpen? — Men merke dit op en stemmen toe dat het onderwijs in de godsdienst — waarheden wel zeer zeker tot het beroep van hen behoort, van wie Catholieke kinderen hun lager onderwijs moeten ontvangen, zoo men verlangt dat dezelve waarlijk *Catholiek* en *wettelijk Christelijk* zullen worden opgevoed.

ADVERTENTIEN.

* * Men vraagt een bekwaame HUISKNECHT, die met Paarden weet om te gaan en van de R. C. Godsdienst is. Adres met franco Brieven onder Lett. N. bij den Drukker en Uitgever dezes.

Waarbij is te bekomen beste, dubbelde gezuiverde SCHRIJFINKT à 65 Cts de Flesch.

A M O R T I S A T I E S Y N D I C A A T.

De Agent van het Domein te 's Hertogenbosch, verwittigt door deze de belanghebbenden, dat de Verpachting der DOMANIALE VEEREN van *Lith* en *Lithoyen*, welke op den 11den December 1839. te *Oss*, zoude plaats vinden, GEEN VOORTGANG ZAL HEBBEN.

De Agent van het Domein voornemd.
H. W. VAN GRASVELD.

's Hertogenbosch,
den 30sten November 1839.

* * De Ondergeteekende Hofleverancier van Z. K. M. de Prins van Oranje, berigt bij deze, dat zijn SIGAREN FABRIEK verplaatst is, van de Waterstraat naar de Hinthamerstraat over het Oude Mannen- en Vrouwenhuis, beneest zich bij voortdoring aan zijne menigvuldige begunstigers, (zoo wel Binnen- als Buitenslands) terwijl bij hem alle bestaande soorten en kwaliteiten voorhanden zijn.

's Hertogenbosch,
den 5den December 1839.

S. JACOBI BENJAMIN.

* * **F. J. M. RITS**, openbaar Notaris, residerende te 's Hertogenbosch, zal voor zijne Principaal, op Dingsdag den 17den December 1839 provisioneel en veertien dagen daarna mitsdien op Dingsdag den 31sten December 1839 final, beide des voormiddags ten tien ure, ten huize van **J. O. HANNES VAN DER WIEL** te Babylonienbroek, in het openbaar opveiten en verkoopen:

Een bijzonder goed en gerieflijk ingerigt hoog gelegen en over nagenoeg tien jaren geheel nieuw gebouwd **LANDBOUWERS HUIS**, met **SCHUUR**, **HOOFBERG**, **BAKHUIS**, **ERVEN**, **TUIN** en **BOOMGAARD**, mitsgaders extra goede **BOUW**-, **WEL**- en **GRIENDLANDEN**, alles aan- en bij elkander, staande en gelegen te Babylonienbroek en Elthera, groot te zamen 11 Bunders, 26 Roeden en 20 Ellen.

Bij gedrukte biljetten in zes koopen breeder omschreven. Nadere inlichtingen zijn te bekomen ten kantore van den Notaris **RITS** voornemd en ten kantore van den Notaris **A. J. VAN DEN BOSCH** te Udenhout, mits brieven vrachtfrij.

AAN HET GEEERD KUNSTMINNEND PUBLIEK VAN 'S HERTOGENBOSCH.

L. CORDENS, in het Brabandsch Koffijhuis te 's Hertogenbosch, heeft de eer zijne geachte Begunstigers te bertigten, dat hij in deszelfs welingerigte Bovenzaal, op *Zaterdag*, *Zondag*, en *Dingsdag den 7, 8 en 10 December 1839*, zal geven, groot **BAL**, door een goed Orchest bezet. Van des avonds 7 tot half 10 ure, zal de Heer **D. L. BAMBERG**, Mechanicus aan het Hof van Z. M. den Koning der *Nederlanden*, zijne buitengewone Talenten vertoonen, bestaande in **M E C H A N I S C H E V E R M A K E L I J K H E D E N** en **T O U R S D' A D R E S S E**; na afloop hiervan, zal het **BAL** een aanvang nemen en tusschen beiden den Dants, zal door **E D U A R D B A M B E R G**, eenige **A R I A S** en **R O M A N C E S** bij afwisseling gezongen worden. De Entrée voor ieder Persoon is 50 Cents.

Verders zal gedurende de **ST. N I E K O L A A S M A R K T**, iederen morgen in de **Benedenzaal**, Muziek voor den **D A N S** zijn.

Grauenmarkt.

Te Amsterdam van Woensdag den 4den December.
Tarwe en Rogge als voren. Tarwe f 369; 128 p. o. Meektem f 365 125 p. n. Overijs. Rogge f 195; 117, 118 p. Pruis f 156, 158.
Garst prijshoudend, doch niet in omgegaan.
Haver goed prijshoudend, 88 p. o. sijne f 130; 88 p. n. ditte f 130, 82 p. n. sijne f 115; 80 p. o. Voer f 102 de partij.
Boekweit in een doen, zonder handel.
Raapolie was op levering wel zoo aangenaam. per 6w. 34½.
Vlieg. f 33½ a ¾, Mel f 33 a ¼, Sept en Oct. f 32½ a ½.
Lijn-Olie per 6w. f 29, Vlieg. f 28 a ¼; Hennep Olie 6w. f 33½.
Vliegend f 32½, ¾.
Koolzaad dadelijk zonder handel, op 9 vat 57½ p. vl.
Lijnzaad in een doen; 112, 113 p. Tisch f 275; 110 p. Kon f 225, 108 p. Riga f 8½.

B U I T E N L A N D S C H E B E U R S P R I J Z E N.
De belgische fondsen waren den 5den dezer te Antwerpen de 2½ pCl 53½; de 5 pCl. 10½; de 4 pCl 92½, de 3 pCl. 70½.
De Ardoin 24½, ¾.

B I N N E N L A N D S C H E B E U R S P R I J Z E

BEURS VAN AMSTERDAM.

Heden, Woensdag den 4den December 4½ Ure
Werk. Sch. 2½ pCl. 52½, ¾, 1. Dito. 5 pCl. 99. 98½ Kansbilj. f 24½, ¾, 1. Am. Synd. 4½ pCl. 94½, ¾. Handelsm. 166½, 167½, 167, 167½ Oost-Indie. 5 pCl. 96½, 97, 96½ Rijn Spoorweg 93, Ardoin 85 p. st. 24½. Passive 6½. Oude Russen 104½, ¾. Roebel 6 pCl 67½

SCHIEDAM den 4den December:

Jenever het Nederl. Val, zonder Fust. f 22,001 zonder de belasting.
Amst. Proef het Ned. " " " " - 24,751

Latere Berigten.

PARIS den 4den December.

Berigten uit Toulon van den 29sten November jl. houden het volgende in.

De Telegraaf is sedert gisteren aanhoudend in beweging.

Berigten door de *Chambre* overgebracht, zijn aan den Generaal Kommandant der divisie te Marseille en te Parijs overgemaakt. Men wacht eene aanstaande beweging van troepen. Wij hebben op de reede de twee schepen de *Neptunus* en de *Algiers*, eene korvet en vele andere ligtere gebouwen. Deze middelen kunnen voldoende zijn om een transport van 4000 man te bewerkstelligen en men verzekerd dat de maarschalk *Valée* tien duizend man vraagt.

Uitstrekkel uit eenen brief van Afrika.

Er is niet een soldaat meer in Algiers, Alles trekt te velde om den *Bedouin* te verjagen. De stad wordt door de burgerij bewaard. De *Taru* is sedert gisteren in het gezigt en brengt ons 600 man over. De *Ramier* is sedert gisteren alhier.

De weinige soldaten welke zij aan boord had, zijn na gewapend te zijn, naar het leger vertrokken.

De *Ramier* loste bij het aankomen eenige noodschoten; weldra was het alarm door de geheele stad verspreid; men vermeende dat de Engelschen, in overeenstemming met *Abdel-Kader* op de kustten waren geland. Sedert eenige dagen is het weder verschrikkelijk. De schepen in de haven zijn de eene tegen de andere geslagen, er is groote schade veroorzaakt. Honderd en vier krijgsgevangene *Bedouijnen* worden aangebragt.

Het kommandement der *Brick l'Euryale* is aan den korvet-kapitein de Heer *Sangfort* opgedragen. Dit schip gaat vertrekken, benevens de korvet *la Bergere*. De Heer *Donald* scheepsluitenant gaat tot het kommandement van de *Brick de Volage* over, welke in zee voor Oran legt.

— Uit Algiers wordt pader gemeld. Wij worden aan alle kanten te gelijk aangevallen. De meeste der volkstammen, die op ons grondgebied leefden, hebben zich aan *Abdel-Kader* onderworpen; die eenigen tegenstand boden, zijn verbrand, hunne woningen geplunderd en velen onthoofd. De Maarschalk *Valée* had zulks niet voorzien en geene voorzorgen genomen, om dezen aanval af te were. Onze troepen met kleine pelotons verspreid, hebben overal waar de vijand zich vertoofde, verliezen geleden. Wij hebben meer dan twee hondert onthoofde manschappen. Het 24ste regiment heeft 110 man, waaronder een bataljons chef en het 4e 1386rs te paard een vijftigtal verloren.

Onze andere detachementen tellen nog 50 gesneuvelden. Het 24ste regiment heeft bovendien 60 gebliesseerde, waaronder weinige eenige hoop tot herstel opzeken. Onze pelotons van 50 tot 200 man hoogstens, hadden tegen groepen van 1000 of 1200 Arabieren te strijden. De vijand heeft ons zes konvoijen *Langtonwen (prelonges)* waarmede men het geschut op de bergen trekt, ont-nomen en de manschappen na hevigen wederstand vernood. Wij hebben groote rampen gedurende die dagen, strijdens ondervonden. Het *Mitidja* is geheel verwoest en onze établissements zijn als gesloopt.